עין משפט נר מצוה

קח א מיי' פכ"ג מהל' כלים הלכה א ופכ"ג הלכה ג:
קט ב שם פכ"ג הל' ג:
קי ג שם הלכה ד:
קיא ד שם הלכה ג:
קיב ה מיי' פ"ה מהל' סוכה הלכה יד סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תרלג סעיף א:

◆

רבינו חננאל

משום שלא שוו בשיעורייהו, דאויר שיעורו בטפחים והסכך באמות, לפיכך לא מצטרפו, אלא לדידכו אידי ואידי טפחים נינהו. ולרבה נהי דלא שוו בסוכה גדולה, אבל בסוכה קטנה דאין בה אלא ז' טפחים הלא נפסלת בד' טפחים סכך פסול. ומשני רבה התם לגבי סוכה קטנה כיון דהוי בה ד' טפחים סכך פסול, הרי ליה רובה דסוכה סכך פסול, ובטל המיעוט, ונמצאת כאילו כולה סכך פסול וליכא לסוכה כלל. ואקשינן לרבה וכל היכא דלא שוו בשיעורייהו לא מצטרפי. והתנן במסכת כלים בפרק כ"ז הבגד מטמא משום שלשה על שלשה למדרס, משום שלש על שלש לטמא מת. השק ד' על ד' טפחים והעור ה' על ה' מפץ ו' על ו'. [פי'] הבגד מטמא בטפחים למדרס ובשיעור שלש אצבעות לטמא מת, והשק שיעור טומאתו בטפחים. ותנן במעילה פרק ד' בסופו, הבגד והשק השק והעור העור והמפץ, מצטרפין זה עם זה, הנה אע"ג דשיעור האי באצבעות ושיעור האי בטפחים דלא שוו בשיעורייהו ומצטרפי. ומשני רבה שאני התם דקא מפרש טעמא (בסוכה) [בסיפא], אמר ר' שמעון מה טעם הואיל וטמא מושב. ותנן בזה הענין בכלים פרק כ"ז זה הכלל כל שחיבר לו מן החמור ממנו טמא, מן הקל ממנו טהור. המקצע מכולם טפח על טפח טמא, ומתמהינן טפח על טפח למאי חזי. ושנינן הואיל וראוי ליטלו על גבי חמור, דלא חייש להכי. בסורא מתני כדאמרן, אויר פוסל בג' סכך פסול פוסל בד' טפחים, וכן הלכתא. בפומבדיתא מתנו, אמר רב יהודה אמר שמואל סכך פסול באמצע הסוכה בארבעה טפחים מן הצד בארבע אמות, ורב(ה) אמר בין באמצע בין מן הצד בד' אמות. ומקשינן ארשמואל תנן נתן עליה נסר שרחב ארבעה טפחים כשרה. ומשני נסר מן הצד הוא, לפיכך הסוכה כשרה שאין נפסלת הסוכה מן הצד אלא בד' אמות. ת"ש שני סדינין מצטרפין שני נסרין אין מצטרפין, ר' מאיר אומר נסרים מצטרפין כסדינין. בשלמא לרב מאי מצטרפין מצטרפין לד'

משום שיעורא ולאו שיעורא הוא האי לאו שיעורא הוא כיון דלא שוו שיעורייהו להדדי לא מצטרפי אלא לדידכו דאמריתו שיעור משום הפלגה מה לי איתפלג בסכך פסול מה לי אתפלג בסכך פסול ואויר אמר ליה אביי ולמר נמי נהי דלא שוו שיעורייהו בסוכה גדולה בסוכה קטנה מי לא שוו שיעורייהו א"ל התם לאו משום דשוו שיעורייהו להדדי הוא אלא משום דליתיה לשיעורא דסוכה הוא וכל היכא דלא שוו שיעורייהו להדדי לא מצטרפי והתנן א) א הבגד שלשה על שלשה ב השק ארבעה על ארבעה העור חמשה על חמשה מפץ ששה על ששה ב) ותני עלה ג הבגד והשק השק והעור העור והמפץ מצטרפין זה עם זה התם כדקתני טעמא אמר רבי שמעון מה טעם הואיל וראוי לטמא מושב כדתנן ד המקצע ג) מכולן טפח על טפח טמא טפח על טפח למאי חזי ואמר רבי שמעון בן לקיש משום רבי ינאי הואיל וראוי ד) (ליטלו) על גבי החמור בסורא אמרי להא שמעתא בהאי לישנא בנהרדעא מתנו אמר רב יהודה אמר שמואל ה סכך פסול באמצע פוסל בארבעה מן הצד פוסל בארבע אמות ורב אמר בין מן הצד בין באמצע בארבע אמות תנן ו) נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה טפחים כשרה בשלמא לרב דאמר בין באמצע בין מן הצד בארבע אמות משום הכי כשרה אלא לשמואל דאמר באמצע בארבעה אמאי כשרה הכא במאי עסקינן מן הצד תא שמע ז) שני סדינין מצטרפין שני נסרים אין מצטרפין רבי מאיר אומר נסרים כסדינין בשלמא להך לישנא דאמר רב בין באמצע בין מן הצד בארבע אמות מאי מצטרפין מצטרפין לד' אמות אלא להך לישנא דאמר רב באמצע בארבעה היכי דמי אי דאית בהו ד' למה להו אצטרופי אי דלית בהו ד' קניא בעלמא נינהו לעולם דאית בהו ארבעה ומאי מצטרפין מצטרפין לארבע אמות מן הצד ת"ש ח) סככה בנסרין של ארז שיש בהן ד' דברי הכל פסולה אין בהן ד' רבי מאיר פוסל ורבי יהודה מכשיר

ומודה

הבגד ג' על ג'. משנה היא במסכת כלים פרק כ"ז [מ"ב] והכי מיתניא הבגד מטמא משום ג' על ג' למדרס ומשום ג' על ג' לטמא מת השק ארבעה על ארבעה והעור חמשה על חמשה ומפץ ששה על ששה שוין למדרס ולטמא מת והשתא הבגד ג' אצבעות על ג' אצבעות לטמא מת דמרבינן לה פרק במה מדליקין (שבת דף כו:) מדכתיב והבגד דחזי לעניים אבל מדרס תלוי במידי דחזי לישיבה ובפחות מג' טפחים על ג' טפחים לא חזי אבל שק ועור ומפץ שוין למדרס ולטמא מת: **ותני** עלה הבגד והשק והעור והמפץ מצטרפין זה עם זה. משנה היא פרק קדשי מזבח במסכת מעילה (דף יח.) וקתני סיפא א"ר שמעון מ"ט מפני שהן ראויין ליטמא במושב והכי תנן במעילה הבגד והשק השק והעור העור והמפץ מצטרפין דווקא כסדר הזה לפי ששיעורן קרובין זה לזה אבל בגד ועור או שק ומפץ דשיעורן רחוקים זה מזה אין מצטרפין ודוקא חמור מצטרף לקל ולא קל לחמור כדתנן התם במסכת כלים (פכ"ז מ"ג) היה עושה ב' מן הבגד ואחד מן השק שלשה מן השק ואחד מן העור ארבעה מן העור ואחד מן המפץ טהור חמשה מן המפץ ואחד מן העור ארבעה מן העור ואחד מן השק ג' מן השק ואחד מן הבגד טמא זה הכלל כל שחיבר לו מן החמור ממנו טמא מן הקל ממנו טהור ומתוך הכלל דאתא לרבויי משמע דלאו דוקא קתני מתניתין דמצטרפין כסדר הזה: **כדתנן** המקצע מכולן טפח. משנה היא התם במסכת כלים (כ"ז שם מ"ד) דמאיזה מהם שיקצע טפח ויעשנו טלאי למרדעת של חמור טמא וה"ה דהוה מצי למימר הואיל ושוין לכי האי דתניא במסכת מעילה בסוף פ' קדשי מזבח (דף יח.) קיצע מכולן ועשה מהן בגד למשכב שלש למושב טפח לאזור כל שהוא כלומר לעשות טלאי למשכב כגון לכר או לכסת או לשאר דברים המיוחדים למשכב שיעור הטלאי ג' טפחים דומיא דלמושב טפח דהיינו לעשות טלאי למושב כגון למרדעת של חמור כדמוכח הכא וכן ההיא דתניא בתוספתא המקצע למשכב אין פחות משלשה ולמושב טפח ולמעמד כל שהוא ואותו מעמד היינו אזור דמעילה והתם מפרש מאי לאזור אמר ריש לקיש שכן ט)עומד ונוולא במתניתא תנא הואיל וראוי לקוצצי תאנים ופירש בערוך דאוי אותו משהו לאורגים כשהן מוליכין את המטות של אריגה בקוצין או בשום דבר כדי לחזק כורך משהו בגד על אצבע ומוליך את הטווי ואותו סמרטוט שעל אצבעו משמר אצבעו שאין החוט מחתכו ואותו שכורך באצבעו קרוי נוולא וראוי נמי לקוצצי תאנים אותן שמבקעין את התאנים ומולחין אותן כורכין משהו על אצבען שלא ידבק בשומן התאנים:

אין

משום שיעורא ולאו שיעורא הוא. דלארבע אמות הוו שיעור לפסול ובפחות מכאן אינו שיעור לפסול ואין הטעם משום דופן עקומה אלא כך שיעורו לפסול הלכה למשה מסיני כשאר כל השיעורין: **האי לאו שיעורא הוא כיון דלא שוו** גרסינן. ולא גרסינן וכיון: **אלא לדידכו דאמריתו שיעורא דידהו משום הפלגה.** דהא ארבעה דקאמריתו לא תנן להו במתניתין לענין סכך פסול והא סברא מנא לכו אתון היינו טעמייכו משום דבכל מקום חשובין ד' טפחים להיות מקום חשוב לעצמו אתם אומרים שאף זה מקום הוא לעצמו וחולק בסוכה זו לעשותה כשתים ואין דפנות להם מה לי איתפלג כו': **בסוכה קטנה.** ששיעורה מלומלם: **מי לא שוו שיעורייהו.** על כרחך אחד זה ואחד זה פסולה בג' טפחים דכיון דנפק מתורת לבוד חשיב לבלוריה לשיעוריה דסוכה וכיון דשוו שיעורייהו לענין שום סוכה ליצטרפי: **א"ל התם.** דשניהם פוסלין בה בג' לא משום דשוה שיעורן לפסול אלא משום דליתיה לשיעורא דסוכה: **הבגד ג' על ג'.** טפחים אם ייחדו למשכב הזב מטמא ליעשות אב הטומאה במשכב הזב או במדרסו: **הבגד והשק.** הואיל וממשן קרוב להיות שוה: **מצטרפין.** להשלים את הקל שאם אין בשק ד' הבגד שהוא חמור משלימו אבל השק אינו משלים הבגד החמור: **שק.** מטוה של עזים עשוי והוא עב יותר מן הבגד ואינו מגיע לעוביו של עור: **וכן השק והעור מצטרפין.** להשלים שק את שיעור העור: **מה טעם.** מצטרפין הואיל וראויין בשיעור אחד לטמא מושב הזב: **כדתנן המקצע מכולן.** מאחד מכל אלו קיצע טפח על טפח. מקצע שמשויהו סביב באזמל ומתקנו יפה אפילו אין בו אלא טפח על טפח טמא כדמפרש: **הואיל וראוי ליטלו.** לעשותו טלאי ע"ג מרדעת החמור כנגד בית מושב האדם וכיון דשוו שיעורייהו באחד מטומאות הזב ליעשות אב הטומאה מצטרפין אף למדרס. ויש מפרשים המקצע מכולן יחד שחיבר קיצועיהן שקיצץ כל המינין ועשה מהן טפח על טפח ותפרן יחד והראשון נראה לי: **בסורא מתנו להא שמעתא.** דרב דאמר סכך פסול פוסל בד' באמצע: **בהאי לישנא.** דאמר לעיל [ע"א] דאשכחינהו רבה לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי לה: **בנהרדעא מתנו.** דלא אמרה רב אלא שמואל ורב פליג עלה: **באמצע בארבעה.** דמקום חשוב הוא להפליג ולחוץ שאין הדפנות מועילות שוב זו לזו ונראות כשתי סוכות: **מן הצד בארבע אמות.** אבל פחות מכאן כשרה דמסלקינן להו בפחות מכאן בעקימת דופן ובלבד שישתייר הכשר סוכה בכשר אבל ארבע אמות לא אמרינן בהו דופן עקומה: **ורב אמר בין באמצע כו'.** שזהו שיעורו לפסול: **תנן נתן עליה נסר כו'.** קא סלקא דעתך באמצע: **שני סדינין מצטרפין.** לשיעור סכך פסול לפסול הסוכה משום דבר המקבל טומאה: **שני נסרים אין מצטרפין.** לפוסלה משום גזרת תקרה שאפילו כולה מסוככת בנסרים כשרה. רבי יהודה קאמר לה דאית ליה (יד.) מסככין בנסרים: **רבי מאיר אומר אף נסרים.** מצטרפין לשיעור סכך פסול לפוסלה: ה"ג **בשלמא להך לישנא דאמר רב בין באמצע בין מן הצד בארבע אמות מאי מצטרפין כו'.** דקא סלקא דעתך באמצע קאמר ולרב איבעי לן לאוקמה בנסרים שיש בהן ד' כדאוקי רב לעיל (שם) פלוגתייהו דרבי יהודה ורבי מאיר לטעמיה דאמר אין מסככין בנסרים ומאי מצטרפין דקאמר רבי מאיר מצטרפין לארבע אמות לשיעור סכך פסול: **אלא להך לישנא דאמר רב באמצע בארבעה טפחים.** כדאשכחינהו רבה לרבנן דבי רב דאמרי הכי האי מצטרפין דרבי מאיר היכי דמי דבעי ליצרוף אי דאית בהו ארבעה למה להו ליצרוף ואי דלית בהו ארבעה קנין בעלמא נינהו דהא רב הוא דאמר בשמעתא דלעיל בנסרים שאין בהן ארבעה דברי הכל כשרה. ולשמואל ליכא לאותובי מינה דשמואל לטעמיה דאמר בנסרים שאין בהן ד' מחלוקת ומוקי להא בנסרין שאין בהן ארבעה ומאי מצטרפין לארבעה טפחים דלדידיה ליכא למיפרך קנין בעלמא נינהו: ט)**ומודה רבי מאיר.** בכל אלו שהוא פוסל

בהן

מסורת הש"ס

א) שבת עו. ע"ש עט. כלים פכ"ז מ"ב, ב) מעילה יח., ג) כלים שם מ"ד, ד) [צ"ל לטלאי כ"א בערוך], ה) [לעיל יד.], ו) שם, ז) שם: ולקמן לג., ח) [שייך לקמן ע"א], ט) [בגמרא ורש"י ותוס' שם במעילה איתא שכן עמד לנוולה וע"ש שפירשו נוולה היא אריגה].

◆

מוסף רש"י

הבגד שלשה על שלשה. לטומאת מדרס הזב ליעשות אב הטומאה (שבת עט.). הבגד והשק השק והעור העור והמפץ מצטרפין זה עם זה. הבגד שהוא מטמא בג' אצבעות על ג' אצבעות, והשק שיעורו ד' טפחים על ד' טפחים, הבגד מצטרף לשק שקל הימנו להרבות על ארבעה, וכן כל אחד ואחד מצטרף לקל הימנו, דשק מצטרף לעור לחמשה על חמשה, והעור למפץ לששה על ששה, דהיינו לקל הימנו, אבל לא הקל עם החמור, דלהכי תני להו הכי הבגד והשק השק והעור כי' מצטרפין זה עם זה (מעילה יח.). הואיל וראוי לטמא מושב. אם צירף משנים יחד לטלאי מרדעת של חמור כשיעורו לענין מושב הזב, אם קצע משנים מהן ותקן טפח על טפח לישב עליו, מיטמא ליה אב הטומאה במושב הזב (שבת עט.). ליטלו על גבי החמור. שאינו מקפיד אם הוא משני מינין (שם). שני סדינין מצטרפין. לארבעה טפחים לפסול בסוכה משום סכך פסול שסיכך בדבר המקבל טומאה, וסכך פסול באמצע פוסל בארבעה (לעיל יד.). שני נסרים אין מצטרפין. לפוסלה. דאפילו כולה מסוככת בהן כשרה, ור' יהודה היא (שם).

◆

רבינו חננאל (המשך)

אמות בין באמצע בין מן הצד, אלא לשמואל באמצע למה לי מצטרפין, אי אית בהו ד' בלא מצטרפין פסול הוא, אי דלית בהו ד' קנים בעלמא נינהו, ומשני מאי מצטרפין דקתני, לעולם דאית בהו ד' טפחים, ומצטרפין לד' אמות מן הצד, ורב פפא אפריע' לה לשמעתא קמי הא, דכל היכא דהוו הנסרים ד' טפחים בין לר' מאיר ובין לר' יהודה אין מסככין בהן משום גזרת תקרה, וכל היכא דלית בהו ג' על ג', כקנים בעלמא נינהו ולדברי הכל כשרה, אבל היכא דאית בהו [מג'] ועד ד' פלוגתא דר' מאיר ור' יהודה, ר' מאיר פוסל ור' יהודה מכשיר. והלכה כר' יהודה. ת"ש סיככה בנסרים שיש בה ד' טפחים א).

א) חסר כאן וצ"ל ד' פסולה אין בהם ד' טפחים ר"מ פוסל ור"י מכשיר ומודה ר"מ וכו'.